

Aan:
Gemeente Borger-Odoorn
Postbus 3
7875 ZG EXLOO

Assen, 26 juni 2018
Ons kenmerk 201801305-00764043
Behandeld door [REDACTED]
Onderwerp: bestemmingsplan Zonnepark Exloo

Geacht college,

Volgens kennisgeving van 5 juni 2018 ligt als gevolg van artikel 3.8 van de Wet ruimtelijke ordening met ingang van 7 juni 2018 gedurende zes weken voor een ieder ter inzage het ontwerp-besluit met bijbehorende stukken tot vaststelling van het bestemmingsplan Zonnepark Exloo.

In de door provinciale staten vastgestelde Omgevingsvisie Drenthe is pro-actief aangegeven welke onderdelen van het ruimtelijke beleid van de provincie van provinciaal belang worden geacht.

Op 8 mei 2018 is in het kader van het vooroverleg, zoals bedoeld in artikel 3.1.1 Besluit ruimtelijke ordening, door ons advies uitgebracht over het voorontwerp bestemmingsplan.

In onze reactie is aangegeven dat de volgende aspecten van provinciaal belang worden geacht:

- duurzame energieproductie
- kernkwaliteiten: landschap, cultuurhistorie, archeologie en NNN
- water: beekdal
- beschermingszone radioastronomie

In ons advies hebben wij aangegeven dat we de uitwerking van de 'zonneladder', onderdeel van ons provinciaal beleid ten aanzien van zonne-energie, onvoldoende in de toelichting terug zien komen. In antwoord hierop geeft u aan dat op één na alle agrariërs die in de poule deelnemen al zonnepanelen op daken hebben geïnstalleerd.

In ons beleidskader zonneakkers hebben wij als aandachtsveld ten aanzien van locaties opgenomen dat wij als aanknopingspunt zien het combineren van functies met installaties voor zonne-energie.

U geeft aan dat er gesprekken zullen worden gevoerd met relevante stakeholders om zo te zoeken naar een combinatie van functies en opgaven.

Overigens geeft u in uw beleidsplan zonneakkers in Borger-Odoorn "Zonneoogst" aan dat zonneakkers op landbouwgrond niet de voorkeur hebben. U geeft ook aan te willen ervaren of landschappelijke inpassing met breder maatschappelijk draagvlak mogelijk is (tot breder maatschappelijk draagvlak leidt).

In Zonneoogst staat verder verwoord dat initiatieven die op de een of andere manier innovatief zijn en dus meer bieden dan alleen opwekking van energie de voorkeur krijgen (ontwikkelingsmogelijkheden op gebied van innovatie). Er wordt gekozen voor enkele experimenten op schaal L (5-60 ha). Voor schaal L in het Hunzedal geeft u aan dat de uitgangspunten zijn: kansen voor koppelen aan Lofar en het zoeken van innovatieve combinaties met waterberging. Wij hebben deze uitgangspunten in de uitwerking gemist maar zien dit in de bovengenoemde toezegging terugkomen.

Wel zien wij dat u heeft ingezet op het aspect het creëren van draagvlak, we zien dit dan ook in dit plan terugkomen met verschillende mogelijkheden die worden geboden.

Duurzame energieproductie

In navolging hiervan merken wij op dat wij graag hadden gezien dat een ontwikkeling van deze maat en schaal in een gebied waar verschillende belangen en ambities spelen, in dit geval het Hunzedal, in een vroegtijdig stadium met ons was besproken om zo samen optimaal de belangen en ambities in het gebied te kunnen verknopen.

Uiteraard juichen wij de energietransitie door het stimuleren van een hogere productie van zonnestroom in toe. In de toekomst hanteren wij echter een andere werkwijze dan nu gevolgd is. Dit krijgt vorm door het door ons in de revisie van de Omgevingsvisie Drenthe opgenomen Combinatiemodel.

Het Combinatiemodel is een instrument om samen met onze partners integrale oplossingen te ontwikkelen voor een opgave of een ontwikkeling, zoals bijvoorbeeld de energietransitie. Het combinatiemodel is te gebruiken als één of meerdere provinciale belangen in het geding zijn. Daarbij zoeken we een oplossing die voor dat specifieke gebied (nieuwe) waarden creëert en zoveel mogelijk belangen dient. De Drentse kernkwaliteiten zijn kaderstellend en vormen onze inspiratie om te komen tot een ontwikkeling die passend is bij Drenthe. Het landschap vormt hierbij voor ons het vertrekpunt.

Graag gaan wij, zoals nu in de toelichting behorende bij het plan opgenomen is, alsnog in overleg met de relevante partijen om te bezien of de zonneakker kan worden gecombineerd met maatregelen om veenoxidatie tegen te gaan of waterberging te realiseren. Een dergelijke combinatie zou een oplossing kunnen betekenen waarmee verschillende belangen zoveel mogelijk kunnen worden gediend.

Daarnaast hebben wij de volgende opmerkingen:

Landschap en cultuurhistorie

Bij onze suggestie om een verder compartimentering van het zonnepark door te voeren, vergelijkbaar met de brede strook langs de weg die door het plangebied loopt, geeft u aan dat met de inrichting aangesloten wordt bij het bestaande ontginningspatroon. Ten behoeve van het plan zijn impressies gemaakt om driedimensionaal de effecten op het landschap in beeld te brengen. Deze 3D-analyse is bij de stukken gevoegd en geeft aan dat de impact mede door de afstand tussen de wegen die grenzen aan de akker lijkt mee te vallen, ook blijkt dat de invloed op de reliëfbeleving beperkt is.

Archeologie

Ambtelijk is inmiddels afgesproken dat de Regels ten aanzien van archeologie worden aangepast om deze helderder en eenduidiger vast te leggen.

Water

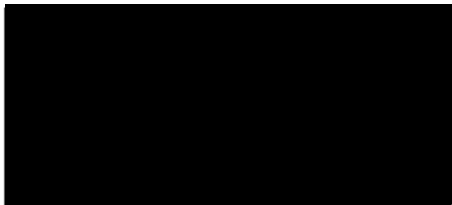
In de beekdalen hanteren wij een nee-tenzij-beleid. Wij zien dit niet terugkomen in de inhoudelijke behandeling. Dit uitgangspunt is wel belangrijk omdat hiermee een ruimtelijke bescherming van waterbergingsgebieden wordt voorzien. Wel geeft u aan dat u in overleg zult treden met onder meer het waterschap over de mogelijkheden voor het combineren van het zonnepark met maatregelen om

veenoxidatie tegen te gaan of om waterberging te realiseren. Het nee- tenzij beleid kan hierbij worden betrokken. Wij bieden aan hieraan ambtelijk een bijdrage te leveren.

Omdat er voldoende is tegemoetgekomen aan de in het advies door ons genoemde punten mag u ervan uitgaan dat wij geen reactieve aanwijzing zullen geven. Wel wijzen wij u op de bovengenoemde aandachtspunten bij de verdere uitwerking van het plan. Wij zijn uiteraard bereid hierover met u in gesprek te gaan.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,
namens dezen,

Gemeente Borger-Odoorn

Postbus 3

7875 ZG EXLOO

Aquapark 5, Veendam

Postbus 195

9640 AD Veendam

Tel 0598-693800

www.hunzeenaas.nl

Uw brief 5 juni 2018

Ons kenmerk Z10172/18-024396

Onderwerp ontwerp bestemmingsplan buitengebied
- Zonnepark Exloo

Datum 29 juni 2018

Behandeld door

Doorkiesnummer

29 juni 2018

Gemeente Borger-Odoorn

dd. inontvangst 02 JULI 2018

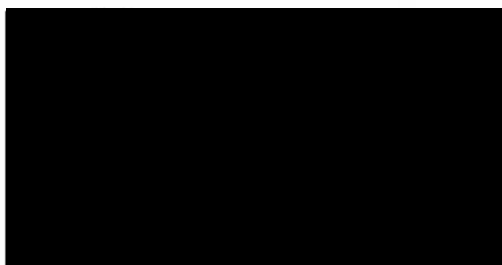
Geachte heer

Zaaknr.

In reactie op het ontwerp bestemmingsplan buitengebied, Zonnepark Exloo, deel ik u mee dat er geen bezwaren zijn met betrekking tot de waterhuishouding, als bij de inrichting van het zonnepark de obstakelvrije zone van 5 meter aan beide zijden van hoofdwatgangen wordt aangehouden.

In relatie tot het gebiedsproces rondom de bodemdaling door veenoxidatie, het Pilotgebied Valthermond, is het waterschap van mening dat over het inplaatsen van zonneparken, eerder afstemming had kunnen plaatsvinden met de samenwerkende partners in dit proces. Het samenbrengen en koppelen van kansen heeft door deze markt gestuurde inplaatsing van zonneparken niet kunnen plaatsvinden. Hierdoor zijn veranderingen in het landschap, die door de bodemdaling van veenoxidatie zullen gaan optreden, niet meegewogen en zijn andere ruimtelijk inpassingen daardoor niet meer mogelijk voor deze gronden. Het landschap en de gevolgen van bodemdaling zijn daardoor buiten spel gezet.

Met vriendelijk groet,

Afdeling Beleid, Projecten en Laboratorium

Advies

Onderwerp: Integraal advies - BP Zonnepark Exloo
Opsteller: [REDACTED]
Datum: 26-04-2018
zaaknummer: Z2018-00002986
bevoegd gezag: Gemeente Borger-Odoorn
zaaknr BG: Bp. Zonnepark Exloo

De gemeente Borger-Odoorn heeft verzocht het concept 'Bestemmingsplan buitengebied, zonnepark Exloo' te toetsen op milieu aspecten. Het gaat om gronden aan de Oude Dijk in Exloo, waarvan de eigenaren zijn verenigd in een collectief dat samen met Groen Leven een gezamenlijke aanvraag voor het realiseren van en zonnepark wil indienen.

De volgende aspecten zijn getoetst

Bodem – Externe veiligheid – Lucht/energie – Geluid – Milieu algemeen

Bodem

De locatie is niet verdacht. Het Besluit bodemkwaliteit is wel van toepassing.

Externe veiligheid

Risico-inventarisatie

De professionele risicokaart is geraadpleegd en er is gekeken of er in de omgeving van het plangebied risicobronnen aanwezig zijn, waarvan veiligheidszone of het invloedsgebied binnen het plangebied valt. Geconstateerd is dat dit niet het geval is.

Conclusie:

Externe veiligheid levert geen belemmering op voor dit plan. Er zijn geen hoge druk aardgasbuisleidingen aanwezig

Lucht/energie

In het bestemmingsplan is omtrent het aspect luchtkwaliteit op de juiste wijze omschreven en onderbouwd dat de bijdrage van de voorgenomen activiteit niet-in-betekende-mate zal zijn en dat het aspect luchtkwaliteit geen belemmering vormt voor het plan.

Geluid

Ik adviseer om in de omgevingsvergunning voor de transformatoren een afstand van 100 meter tot woningen op te nemen en daarnaast op grond van de VNG-brochure een etmaalwaarde van 45 dB(A). Verder is geluid geen beperking voor het plan.

Er staat meestal in de toelichting dat een zonnepark moet voldoen aan de 50 dB(A) etmaalwaarde genoemd in het AB. Dat is volgens de VNG 5 dB(A) te hoog. Mogelijk is het zonnepark geen inrichting. Dan zijn er geen voorschriften wanneer niet iets in het bestemmingsplan/omgevingsvergunning is geregeld en heb je minder/geen handvatten om op te treden als er toch klachten binnenkomen.

Milieu algemeen

Het is afhankelijk van de uitvoering van de zonneakkers of er sprake is van een inrichting in het kader van de Wet milieubeheer. Er is sprake van een bedrijfsmatige activiteit, die binnen een zeker begrenzing wordt verricht. De activiteit 'omzetting van fotovoltaïsche energie' wordt niet genoemd in bijlage 1 van het Bor. Op andere gronden kan de zonneakker wel een inrichting in het kader van de Wet milieubeheer zijn, bijvoorbeeld door het opgestelde motorisch vermogen (cat. 1.1. van het Bor) In dat geval zal de digitale module van het Activiteitenbesluit doorlopen moeten worden via www.aimonline.nl. Als blijkt dat het om een 'type A inrichting' gaat hoeft er niet gemeld te worden. Als het een 'type B inrichting' is dient de melding

wel te worden ingediend bij de gemeente. In het laatste geval moet bij de melding een duidelijke plattegrondtekening worden gevoegd. De tekening(en) kan (kunnen) tijdens de afhandeling van de melding worden geüpload.

In het bestemmingsplan dient hier nog aandacht aan besteed te worden.

Verder dient aandacht te worden besteed aan het aspect lichthinder door mogelijke weerkaatsing van het zonlicht voor nabij gelegen woningen en weggebruikers. Hier kan bij de ruimtelijke/landschappelijke inpassing rekening mee worden gehouden.

Het milieuspoor leidt niet tot een m.e.r.-(beoordelings)plicht. Mogelijk geldt dit wel voor het ruimtelijke spoor. Dit aspect dient door de gemeente te worden beoordeeld.

In het concept is aandacht besteed aan een vormvrije M.e.r.-beoordeling, waarin wordt getoetst aan bijlage III van de EU richtlijn milieubeoordeling projecten. Deze toetsing is summier, maar wordt gezien de aard en omkeerbaarheid van de activiteit voldoende geacht v.w.b. milieuaspecten.

In de inrichtingsschets is niet aangegeven dat er een trafo en 1 of 2 containers voor energie-opslag worden geplaatst. Wanneer deze wel worden geplaatst, dient de aanvraag omgevingsvergunning te worden aan de VRD in verband met deze opslag.

Verder kan mogelijk een toestemming nodig zijn op grond van de Wet natuurbescherming. De provincie Drenthe is hiervoor bevoegd gezag.

Algemeen: in de tekst staan soms verkeerde verwijzingen (bijv. 'locatie Daalkampen' op pag. 18 van dit bestemmingsplan).

Gemeenteraad van Borger-Odoorn
Postbus 3
7875 ZG EXLOO

Gemeente Borger-Odoorn

D.d. ink/uitg 19 JULI 2018

Zaaknr.

Datum: 17 juli 2018

Betreft: Zienswijze ontwerpbestemmingsplan 'Buitengebied, Zonnepark Exloo'

Geachte Gemeenteraad,

Na ampel beraad voelen wij ons genoodzaakt van de mogelijkheid gebruik te maken om mede namens Het Drentse Landschap onze zienswijze te geven op het ontwerpbestemmingsplan 'Buitengebied, zonnepark Exloo' dat door u op 5 juni 2018 ter inzage is gelegd. Aanleiding hiervoor is dat wij grote moeite hebben met de besluitvorming over de locatiekeuze en inrichting van dit grote grondgebonden zonnepark in het landschap van het Hunzedal. Ook zijn wij van mening dat in de toelichting op het ontwerpbestemmingsplan onvoldoende duidelijk wordt gemaakt op welke wijze het beoogde zonnepark zich verhoudt tot de andere ruimtelijke opgaven en lopende processen in dit deel van het Hunzedal; te weten de Pilot Veenoxidatie en de natuurontwikkelings- en waterbergingsopgaven.

Tot slot zijn wij van mening dat de landschappelijk inpassing een wel erg summiere invulling heeft gekregen in relatie tot de aangrenzende natuurgebieden en landschapskwaliteiten.

Keuze voor grootschalig zonnepark in het Hunzedal

Hoewel wij in het kader van de energietransitie de noodzaak onderschrijven van het op grotere schaal opwekken van zonnestroom, hebben wij zeer veel moeite met de keuze om een grondgebonden zonnecentrale op deze schaal te realiseren in het landschap van het Hunzedal. We zijn bovendien van mening dat de realisatie van dit zonnepark op deze plek strijdig is met zowel de gemeentelijke- als provinciale beleidsregels met betrekking tot grondgebonden zonneakkers buiten bestaand stedelijk gebied.

In het door u vastgestelde beleidskader Zonneoogst geeft u aan dat in de pilotfase zonneakkers op landbouwgrond weliswaar niet onbespreekbaar zijn, maar dat ze niet de voorkeur hebben. Met dit bestemmingsplan zou u er juist voor kiezen om als eerste een zonneakker op landbouwgrond te realiseren dus het lijkt ons zaak uitermate kritisch te zijn op deze plannen.

In onze zienswijze op het beleidsplan 'Zonneoogst' hebben we al onder woorden gebracht dat de ontwikkeling van zonneakkers in het Hunzedal (maat M en L) naar onze overtuiging kan leiden tot een aantasting van de wezenlijke kenmerken van dit gebied als waterberging en de natuurfunctie. We stellen vast dat in het kader van het nu voorliggende ontwerpbestemmingsplan deze mogelijke effecten onvoldoende zijn onderzocht en in beeld zijn gebracht.

De vigerende Provinciale Omgevingsverordening Drenthe (artikel 3.30) geeft aan dat bij de realisatie van zonne-akkers moet worden voldaan aan de zonneladder en het door GS vastgestelde 'Beleidskader Zonne-akkers'. Hieruit blijkt dat het type zonneparken waar het hier om gaat duidelijk de minste voorkeur hebben en alleen onder voorwaarden zijn toegestaan. Die voorwaarden houden in dat er sprake moet zijn van koppeling aan bepaalde locatiefuncties en multifunctioneel ruimtegebruik, dat de omvang in balans is met de nabijgelegen gebouwde omgeving en dat een ontwerp geïnspireerd is door de aanwezige kernkwaliteiten. In onze ogen toont het bestemmingsplan in onvoldoende mate aan in hoeverre wordt voldaan aan deze voorwaarden en wordt de conclusie dat het plan past binnen zowel het provinciale omgevingsbeleid als het beleid voor zonneparken veel te makkelijk getrokken.

Door de ligging van het beoogde zonnepark in het Hunzedal is er sprake van een relevante relatie met en een grote invloed op actuele (provinciale) ruimtelijke opgaven en gebiedsprocessen in of aangrenzend aan het plangebied; gebiedsprocessen waar wij als organisaties, maar ook de gemeente Borger-Odoorn, provincie Drenthe, Waterschap Hunze en Aa's en LTO Noord al langer aan werken. We doelen daarbij op de natuurontwikkelings- en waterbergingsopgaven en de pilot 'Bodemdaling door Veenoxidatie Valthernmond'.

De ligging grenst direct aan bestaande en te ontwikkelen natuurgebieden die deel uitmaken van het Natuur Natuurwerk Nederland. Het lopende gebiedsproces rond de Hunze is gericht op het ontwikkelen van deze natuur- en wateropgaven. De ervaring in de reeds gerealiseerde natuurgebieden in het beekdal van de Hunze heeft geleerd dat er vaak ingrijpende inrichtingsmaatregelen nodig zijn, zeker t.a.v. de waterhuishouding. Dit vraagt daarom steeds om een gedegen analyse van (de waterhuishouding van) het gebied. Wij constateren dat deze gedegen analyse in het nu voorliggende ontwerpbestemmingsplan totaal ontbreekt en dat de relatie met omringende gebieden niet wordt gelegd.

De afgelopen periode hebben we zowel de initiatiefnemers als de gemeente en provincie herhaaldelijk gewezen op het belang van een nauwere afstemming met en toetsing aan het lopende gebiedsproces rondom de pilot Veenoxidatie. Helaas heeft dit niet geleid tot enige vorm van bezinning of aanpassing en moeten we constateren dat in het nu voorliggende ontwerpbestemmingsplan wordt volstaan met het (summier en verspreid door het plan) *benoemen* van dit gebiedsproces. De *gevolgen* van het project hiervoor zijn echter onvoldoende in beeld gebracht. Ook de *kansen* die er liggen voor het combineren van het project met andere functies en genoemde opgaven worden feitelijk niet uitgewerkt. Daarmee is naar onze mening sprake van een onvolledig ontwerpbestemmingsplan en ontbreekt het u aan de feitelijke informatie om de ontwikkeling van dit zonnepark goed te kunnen toetsen.

Onze indruk is dat de keuze voor deze locatie en deze schaal niet ingegeven is door een zorgvuldige ruimtelijke afweging, maar voornamelijk door grondposities en economische belangen.

Summiere invulling landschappelijke inpassing en uitwerking van de inrichting

Gezien de ligging en omvang van het plangebied is een nadere afweging en onderbouwing van de inrichting van deze locatie op de landschappelijk zeer bijzondere overgang van de Hondsrug, essentieel. Positief is dat in de regels van dit ontwerpbestemmingsplan het volgende is vastgelegd: 'het gebruik van de gronden ten behoeve van een zonnepark is uitsluitend toegestaan indien de inrichting en inpassing van de gronden *conform het landschapsinrichtingsplan*, dat als Bijlage 1 bij deze regels is gevoegd, in stand wordt gehouden'. We constateren echter dat dit zogenaamde 'landschapsinrichtingsplan' uit bijlage 1 momenteel niet meer omhelst dan een globale schets en de verwijzing naar een website met moeilijk te interpreteren 3D-beelden. Ook uit de toelichting op het planconcept (paragraaf 2.2. van de Toelichting) blijkt niet dat er sprake is van een uitwerking van de landschappelijke inpassing op basis van een gedegen ruimtelijke- en landschapsanalyse van het plangebied op verschillende schaalniveaus. Ook bij de 3D-impressie ontbreekt de onderbouwing en uitwerking. We vinden het ontbreken van een gedegen en onderbouwd plan voor de landschappelijke inrichting zeer kwalijk omdat juist voor dit type zonneparken van deze omvang vanuit uw eigen en het provinciale beleid (terecht) stevige voorwaarden worden gesteld.

Wat ons opvalt aan het huidige 'landschapsinrichtingsplan' (planconcept Zonnepark Exloosche landen) is dat er sprake zal zijn van een keiharde scheiding tussen het zonnepark en het aangrenzende natuurgebied *Zoersche Landen* van Het Drentse Landschap. De zonnepanelen lijken straks letterlijk tegen het natuurgebied te worden geplaatst en worden daarvan slechts gescheiden door een hek. Hetzelfde geldt feitelijk ook voor het natuurgebied dat t.z.t. ontwikkeld moet gaan worden langs het Achterste Diep. Hier wrekt zich het feit dat er vanuit overheden op geen enkele wijze kwaliteitseisen voor de inrichting worden gesteld die mogelijk tot een meerwaarde t.a.v. de biodiversiteit kunnen leiden. Juist op het moment dat er veel discussie is over "ecologische" armoede van zonneparken zou dit bij kunnen dragen aan een zorgvuldigere inpassing van zonneparken die grenzen aan natuurgebieden.

Van het totaal beschikbare oppervlak zal maar liefst 59 ha. worden voorzien van zonnepanelen. Het bevreemdt ons dat geen enkele poging lijkt te zijn gedaan om de 'tips voor ecologische meerwaarde zonnepark Exloosche landen', die als bijlage bij het plan zijn gevoegd, ook werkelijk te effectueren. Daarmee wordt het plan gereduceerd tot het optimaal benutten van een oppervlakte landbouwgrond voor zonnepanelen. De kans om de realisatie van zonnepanelen in een bredere maatschappelijke context te plaatsen door een ecologische meerwaarde bij inrichting en beheer wordt node gemist.

Aandacht voor de maatschappelijke context ontbreekt helaas ook bij de 'inpassing' van de waterhuishouding. Mede gelet op het feit dat de waterhuishouding een essentiële rol speelt bij het tegengaan van veenoxidatie is het een fundamenteel gemis dat geen enkele poging is gedaan om tot enige vorm van uitwerking hiervan te komen in het landschapsinrichtingsplan.

Conclusie

Wij zijn van mening dat u het ontwerpbestemmingsplan 'Buitengebied, zonnepark Exloo' zoals dat nu voorligt niet zou moeten vaststellen. We hebben de indruk dat bij dit ontwerpbestemmingsplan de tijdsdruk voorrang heeft gekregen boven een zorgvuldige ruimtelijke afweging. Buiten bovenstaande inhoudelijke argumenten blijkt dit ook uit meerdere slordigheden in het plan zoals het verwijzen naar een vrijstellingsregeling van de Provincie *Overijssel*. Gelet op de maatschappelijke relevantie, de diverse beleidsdoelen van de overheid en de grote hoeveelheden subsidiegeld die hiermee samenhangen mag en moet van een bestemmingsplan meer verwacht worden dan alleen het ad hoc en snel mogelijk maken van de plaatsing van zonnepanelen op een oppervlakte landbouwgrond.

U heeft nu nog de mogelijkheid om dit proces bij te sturen, wat ons ook met het oog op toekomstige vergelijkbare ontwikkelingen een noodzakelijk besluit lijkt.

Met vriendelijke groet,
Natuur en Milieufederatie Drenthe en
mede namens ~~Het Drentse Landschap~~

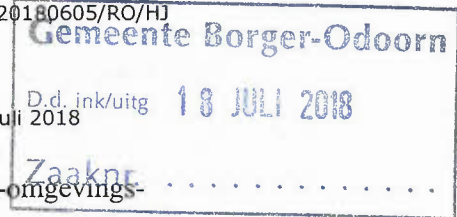

Gemeenteraad en College van Burgemeester
en Wethouders van de gemeente Borger-
Odoorn,
Postbus 3
7875 ZG Exloo

Oude Hoogeveensedijk 4, 7991 PD Dwingeloo
P.O. Box 2, 7990 AA Dwingeloo, The Netherlands
Phone +31 521 59 51 00
Fax +31 521 59 51 01
secretary@observatory.astron.nl
www.astron.nl

Our reference: 20180605/RO/HJ

Dwingeloo, 16 juli 2018

Betreft: zienswijze ontwerpbestemmingsplan en zienswijze ontwerp-omgevings-
vergunning 'Zonnepark Exloo'

Geachte Raad en College,

Inleiding

1. Op 5 juni 2018 zijn door de gemeente Borger-Odoorn het ontwerpbestemmingsplan en de ontwerp-omgevingsvergunning 'Zonnepark Exloo' (kenmerk NL.IMRO.1681.00BP0053-OW01) ter inzage gelegd. Namens het Nederlands Instituut voor Radioastronomie, ASTRON, dien ik hierbij een zienswijze in met betrekking tot het ontwerpplan en de ontwerpvergunning.
2. De reden voor deze zienswijze is dat de in het plan voorziene zonnepanelen, elektrische installaties en infrastructuur de werking van de LOFAR telescoop, een reeks van antennes die samen een groot internationaal netwerk vormen, ernstig zullen verstoren, als gevolg waarvan LOFAR goeddeels onbruikbaar wordt, tenzij afdoende technische maatregelen voor storingsonderdrukking worden genomen.

Achtergrond

3. LOFAR is de grootste radiotelescoop ter wereld en bestaat uit duizenden kleinere radioantennes die functioneren in onderlinge samenhang. Bij Exloo is de kern van LOFAR en juist deze antennes zullen verstoord worden door het in het inpassingsplan voorziene zonnepark.
4. De provincie Drenthe heeft al bij de bouw van LOFAR vanwege de risico's op storende bestraling van de LOFAR stations, een tweetal zones rond LOFAR opgenomen in de omgevingsvisie. De storingsvrije zone I (400 hectare) valt samen met het centrale LOFAR gebied. Binnen zone I zijn zonneparken uitgesloten. Zone II is een overlegzone waar overleg dient te worden gepleegd met ASTRON

om storingen te voorkomen. In deze zone mogen zonneparken het LOFAR project niet hinderen. De aangewezen zonneparklocaties liggen buiten LOFAR zone I maar in zone II.

5. ASTRON heeft in het verleden haar zorgen geuit over de voorgenomen locatie van installaties in de directe omgeving van LOFAR. Dit in verband met de door ASTRON verwachte versturende effecten van elektromagnetische ("EM") stoorstraling op de meetresultaten van LOFAR. EM stoorstraling wordt veroorzaakt door de omvormers en mogelijk andere onderdelen van de infrastructuur van het zonnepark, en/of wordt door de zonnecellen uit andere bronnen gereflecteerd of verstrooid naar LOFAR. De verstoring ter plekke van LOFAR veroorzaakt door zonneparken, zal onder meer worden beïnvloed door de omgeving waarin dit park wordt geplaatst.

Stand van zaken

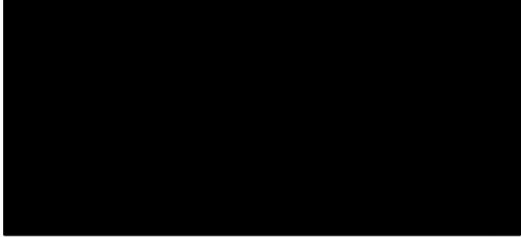
6. In 2015 heeft ASTRON een eerste verkennende studie verricht aan panelen, omvormers en bekabeling van een zonnepark; dit om de haalbaarheid te peilen van verder onderzoek gericht op eventuele toekomstige stroomvoorziening van LOFAR velden m.b.v. zonnepanelen. Uit de metingen is duidelijk gebleken dat met name omvormers en bekabeling aanzienlijke hoeveelheden stoorsignalen uitstralen, en dat er ingrijpende, niet nader in kaart gebrachte maatregelen vereist zouden zijn, onder meer afscherming, filtering, aarding en kabelrouting, om verstoring van LOFAR metingen zoveel mogelijk te voorkomen.
7. Nadrukkelijk wijzen wij u er bovendien op dat tot de elementen in het landschap ook het reeds vergunde windpark Drentse Monden en Oostermoer dient te worden gerekend. Met de initiatiefnemers daarvan bestaat een convenant wat ziet op de maximaal toegelaten EM storing van hun installaties. De verstoring als gevolg van een zonnepark in de specifiek door u gewenste omgeving, dient echter separaat hiervan grondig te worden bestudeerd. Omdat het windpark kan leiden tot ongewone propagatie van verstoring door de wijde omgeving, bijvoorbeeld door reflectie aan de windturbines, verwachten wij dat EM storing van de zonneparken significant zal dienen te worden onderdrukt om verstoring ter plaatse van LOFAR te beperken tot de daarvoor geldende niveaus.
8. Indien het zonnepark 'Exloo' onverhoopt gerealiseerd zou worden zoals voorzien in het voorliggende ontwerpbestemmingsplan en de ontwerp-omgevingsvergunning 'Zonnepark Exloo' en zonder de benodigde technische maatregelen ter voorkoming van stoorstraling, leidt dat tot:
 - een desinvestering van de LOFAR infrastructuur ter waarde van ca. 150 miljoen euro (waarvan ongeveer 70 miljoen euro overheidssubsidie);
 - groot verlies van wetenschappelijk potentieel (LOFAR als operationele telescoop);

- groot verlies van economisch potentieel (LOFAR als technologieplatform);
 - ernstige reputatieschade voor Nederland (LOFAR als Europees netwerk).
9. Gezien de schaal van het zonnepark, zowel in termen van afmetingen als van opgewekt vermogen, de ligging van het park in de directe nabijheid van het windpark De Drentse Monden en Oostermoer met het bijkomend risico van accumulatie van storingsstraling, en gezien het belang van LOFAR als onderdeel van de nationale en internationale onderzoeksinfrastructuur, gaat ASTRON er van uit dat de Rijks Coördinatie Regeling in dit geval van onverminderde toepassing is.
 10. ASTRON houdt onverkort vast aan een uniforme vereiste met betrekking tot de maximaal toegelaten storing, veroorzaakt door ongeacht welke installatie, dus ook het zonnepark 'Exloo'. Deze vereiste is een maximale elektrische veldsterkte-dichtheid van $-157 \text{ dB}\mu\text{V}/(\text{m}\cdot\text{Hz})$ ter plaatse van het centrum van LOFAR. Ter vergelijking: dit niveau komt, rekenend volgens de methoden uit het rapport "Verstoring van het elektromagnetische milieu ter plaatse van de LOFAR kern door het windturbinepark Drentse Monden en Oostermoer" van Agentschap Telecom, overeen met de te verwachten totale veldsterkte-dichtheid ten gevolge van alle 45 windturbines van de windparken De Drentse Monden en Oostermoer samen, indien alle windturbines in die parken voldoen aan het "-50 dB" niveau zoals gedefiniëerd in het "CONVENANT CO-EXISTENTIE WINDPARK DE DRENTSE MONDEN EN OOSTERMOER EN DE LOFAR RADIOTELESCOOP VAN ASTRON" d.d. 19 september 2016. Indien oprichting van een zonnepark ondanks de risico's richting LOFAR toch door partijen als wenselijk zou worden gezien, is grondige voorafgaande studie gericht op dit specifieke geval nodig, om vast te stellen of, en zo ja hoe, het beoogde zonnepark met doelgerichte modificaties, bijvoorbeeld aan de installaties en/of aan de inbedding in het landschap, eventueel aan de limiet zou kunnen voldoen.
 11. Eerste overleg tussen de initiatiefnemers van het zonnepark Exloo en ASTRON heeft reeds plaatsgevonden en geresulteerd in de ondertekening van een intentieverklaring met betrekking tot het vaststellen van de vereiste modificaties aan de technische installatie van het zonnepark.
 12. Vaststelling van de vereiste modificaties voor het voorkomen, onderdrukken en anderszins beperken van EM straling door zonne-installaties, dient door de initiatiefnemers van de parken te worden uitgevoerd. ASTRON zal ten behoeve hiervan alle beschikbare relevante informatie (kennis, stralingspropagatiemodellen, meetgegevens, contacten bij andere instituten en industriële partners e.d.) ter beschikking van de initiatiefnemers stellen om gezamenlijk naar een effectieve oplossing voor de storingsproblematiek te zoeken.

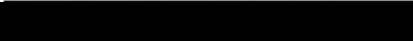
Conclusie

13. Op basis van het bovenstaande heeft ASTRON geen bezwaar tegen de verdergaande planning voor het zonnepark Exloo, maar stelt dat dit t.z.t. alleen in gebruik kan worden genomen wanneer het meetbaar zo weinig EM straling produceert dat het hierboven genoemde maximaal toelaatbare stoorniveau in het LOFAR kerngebied niet wordt overschreden. De hiervoor vereiste metingen zullen middels een nader te bepalen meetinstrument en volgens een nader vast te stellen meetprotocol moeten worden uitgevoerd, vergelijkbaar met de wijze die hiervoor is overeengekomen tussen ASTRON en de initiatiefnemers van het windpark “De Drentse Monden en Oostermoer” en beschreven in het rapport “Method for measuring the EMI radiation of wind turbines in relation to the LOFAR radio telescope” van Agentschap Telecom.

Hoogachtend,

In afschrift aan: De Minister van Economische Zaken en Klimaat

T.a.v.

Postbus 20401 2500 EK Den Haag

ASTRON

Netherlands Institute for Radio Astronomy

P.O. Box 2
7990 AA Dwingeloo
The Netherlands

DWINGELOO

PostNL

17.07.18

€ 00840^{ct}

Oude Hoogeveensedijk 4
7991 PD

FR 824607
Nederland

R

AANGETEKENDE BRIEF

Frankeermachine of Digitale Postzegel

55gr

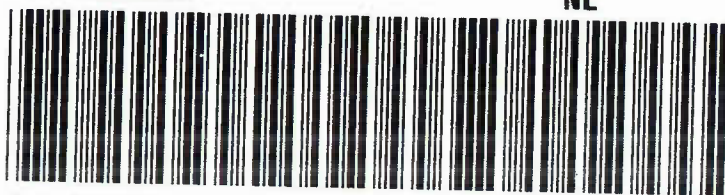
D-A-1

PostNL

166904 17-07-2018 16:09

RECOMMANDÉ

NL

3SRPKS938736931

7875ZG 3

AANGETEKEND

Gemeente Borger-Odoorn

T.a.v. de gemeenteraad en het College van B en W

Postbus 3

7875 ZG Exloo

Gemeente Borger-Odoorn

D.d. ink/uitg 27 JUNI 2018

Zaaknr.

Enschede, 26 juni 2018

Betreft: zienswijze ontwerpbestemmingsplan Zonnepark Exloo

Geachte gemeenteraad, geacht College,

Hierbij ontvangt u de zienswijze van Raedthuys Windenergie B.V., Duurzame Energieproductie Exloërmond B.V. en Windpark Oostermoer Exploitatie B.V. op het ontwerp bestemmingsplan Zonnepark Exloo (hierna: ontwerp bestemmingsplan) en de ontwerp omgevingsvergunning voor het Zonnepark Exloo (hierna: ontwerp omgevingsvergunning). De indieners van deze zienswijze zijn de gezamenlijke initiatiefnemers van de in de nabijheid van het plangebied van het ontwerp bestemmingsplan te realiseren windpark De Drentse Monden en Oostermoer.

Bevoegdheid

Uit de toelichting op het ontwerp bestemmingsplan volgt dat een zonnepark mogelijk wordt gemaakt met een vermogen van circa 49 MW. Het ontwerp bestemmingsplan maakt echter een zonnepark mogelijk met een oppervlakte van circa 59 hectare. Dit betekent dat het niet ondenkbaar is dat er uiteindelijk een zonnepark met een vermogen van meer dan 50 MW wordt gerealiseerd. Gelet op artikel 9b lid 1 aanhef en onder b Elektriciteitswet 1998 in samenhang met artikel 3.35 lid 1 aanhef en onder c van de Wet ruimtelijke ordening is derhalve de rijkscoördinatieregeling van toepassing en dient voor dit project een rijksinpassingsplan te worden opgesteld. Naar onze mening bent u derhalve niet bevoegd om een gemeentelijk bestemmingsplan voor het zonnepark Exloo (hierna: zonnepark) vast te stellen. Naar onze mening dient in de regels van het bestemmingsplan en in de omgevingsvergunning opgenomen te worden dat het zonnepark een totaal vermogen van ten hoogste 50 MW mag hebben.

Lofar

Het zonnepark is, evenals het Windpark De Drentse Monden Oostermoer gelegen in de nabijheid van Lofar. Het zonnepark is (anders dan het windpark) in zijn geheel gelegen in Lofar zone 2. Deze zone geldt als 'overlegzone'. Wanneer een ruimtelijk plan binnen deze zone voorziet in nieuwe bebouwings- of gebruiksmogelijkheden dient in een vroeg stadium overleg te worden gepleegd met Astron om te bezien op welke wijze de ontwikkeling kan worden ingepast. Uit de toelichting op het ontwerp bestemmingsplan blijkt niet dat dit overleg reeds heeft plaatsgevonden. Dit betekent dat het bestemmingsplan voor het zonnepark niet kan worden vastgesteld. Wel staat er in de toelichting

op het ontwerp bestemmingsplan dat 'het protocol dat opgesteld is door Lofar en de windleveranciers ten aanzien van de beïnvloeding van het meetnet ook zal gelden voor de zonne-akkers'. Dit wordt echter niet vermeld in de regels. Naar onze mening dient dit alsnog te gebeuren. Wij zijn namelijk met u van mening dat voor het zonnepark met betrekking tot de emissie van EMC tenminste dezelfde eisen moeten gelden als voor het windpark.

Meer in het bijzonder zien wij als risico dat vanwege de afgifte van EMC door het zonnepark en mogelijke interferentie daarvan met het windpark het onmogelijk of in elk geval moeilijker wordt om te bepalen welke emissie van EMC wordt veroorzaakt door de windturbines. Wij verzoeken u om dit belang nadrukkelijk mee te wegen in uw besluitvorming. Dat uit de toelichting volgt dat de verwachting is dat de stoorstraling van de bekabeling van het zonnepark minimaal is en dat de omvormers van het zonnepark worden voorzien van een isolerende kooi waardoor ook deze minder stoorstraling veroorzaken betekent immers niet dat er geen stoorstraling meer plaats zal vinden vanwege het zonnepark.

De EMC effecten van het zonnepark en/of interferentie van EMC effecten van het zonnepark en het windpark op de Lofar telescoop mogen voor het windpark geen verzwarend effect hebben op de normen en reductievereisten uit het met Astron gesloten convenant. Ook mag de ontwikkeling van het zonnepark niet leiden tot extra investeringen voor het windpark of vertraging in de bouw en exploitatie van het windpark. De initiatiefnemers van Windpark De Drentse Monden en Oostermoer zijn daarom van mening dat zij bij het overleg met Astron over het zonnepark betrokken moeten worden. Vanzelfsprekend staan wij open voor een overleg over dit onderwerp.

Tenslotte verzoeken wij u correspondentie naar aanleiding van deze zienswijze te sturen aan Raedthuys Windenergie B.V., Postbus 3141, 7500 DC Enschede.

Met vriendelijke groet,

Mede namens Duurzame Energieproductie Exloërmond B.V. en Windpark Oostermoer Exploitatie B.V.

Raedthuys Windenergie B.V.

